

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Частина 2

COMBAT HORTING AND ACTIVITIES OF UKRAINIAN LAW ENFORCEMENT AUTHORITIES

ІРШІНЬ – 2020

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

***МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ***

Частина 2

**14-15 липня 2020 року
м. Ірпінь**

*Рекомендовано до друку Науково-методичною колегією
Національної федерації бойового хортингу України
(протокол від 24.07.2020 № 7).*

Науковий керівник конференції

Пашко П. В. – ректор Університету державної фіскальної служби України, доктор економічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України.

Організаційний комітет конференції

Голова оргкомітету:

Чмелюк В. В. – кандидат юридичних наук, проректор з питань підготовки кадрів податкової міліції – начальник Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, полковник податкової міліції, учасник бойових дій.

Голова науково-методичної ради оргкомітету:

Єрмоєнко Е. А. – професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету ДФС України, кандидат педагогічних наук, президент Національної федерації бойового хортингу України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, Заслужений тренер України, майстер спорту України міжнародного класу, майор десантно-штурмових військ ЗС України, учасник бойових дій.

Заступники голови оргкомітету:

Грищук В. Л. – кандидат юридичних наук, начальник кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, підполковник податкової міліції, учасник бойових дій;

Бухтіяров О. А. – кандидат юридичних наук, заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, учасник бойових дій.

Члени оргкомітету:

Параниця С. П. – кандидат юридичних наук, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, учасник бойових дій;

Антоненко С. А. – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України;

Бадьора С. М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України;

Гарбовський Л. А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України.

Є80 Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (14–15 липня 2020 року) / уклад.: Е. А. Єрмоєнко. Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. Ч. 2. – 872 с.

Збірник містить наукові роботи учасників конференції, дослідження з педагогіки, психології, філософії, історії, теорії і методики викладання бойового хортингу, проведені відповідно до угоди про співпрацю між Національною федерацією бойового хортингу України та Університетом державної фіскальної служби України. Матеріали представляють узагальнені результати досліджень у напрямі теоретичних та практичних аспектів удосконалення професійних компетентностей фахівців бойового хортингу у системі правоохоронних органів України.

Матеріали подаються мовою оригіналу. За достовірність фактів, статистичних та інших даних, точність формулювань і висновки несуть відповідальність автори матеріалів.

Рамазанова У. В., Єрмоєнко Е. А., Бухтіяров О. А.	
Бойовий хортинг як чинник спеціально-фізичної підготовки співробітників правоохоронних органів	438
Боровець Н. О., Єрмоєнко Е. А., Чмелюк В. В.	
Організація занять з бойового хортингу для підвищення функціональної підготовки співробітників правоохоронних органів	447
Параниця С. П., Єрмоєнко Е. А., Чмелюк В. В.	
Методи професійно-прикладної фізичної підготовки студентів і курсантів правоохоронних спеціальностей засобами бойового хортингу	462
Єрмоєнко Е. А.	
Застосування співробітниками поліції прийомів бойового хортингу при затриманні злочинців	477
Колос М. А., Єрмоєнко Е. А., Сидоренко О. М.	
Бойовий хортинг: швидко-силова підготовка та оптимізація управління навчально-тренувальним процесом	493
Кіблицький Р. В., Єрмоєнко Е. А., Тішин А. В.	
Бойовий хортинг: концептуальні засади розвитку і популяризації в Україні	502
Єрмоєнко Е. А.	
Основи воїнського звичаю та філософське підґрунтя бойового хортингу	514
Полторацький С. С., Єрмоєнко Е. А., Єрмоєнко В. Е.	
Бойовий хортинг у впровадженні воїнських традицій українського народу	538
Єрмоєнко В. Е., Єрмоєнко Е. А., Ільницький І. Р., Кіблицький Р. В., Карасевич С. А.	
Медичні і фізіологічні показники самоконтролю студентів у процесі тренування з бойового хортингу	550
Буток О. В., Єрмоєнко Е. А., Єрмоєнко В. Е.	
Бойовий хортинг і здоров'я людини	564
Тимчик М. В., Єрмоєнко Е. А., Біла В. Р.	
Бойовий хортинг і виховання учнів	575
Зверєв А. В., Єрмоєнко Е. А., Тішин А. В.	
Бойовий хортинг у методиках вдосконалення силових якостей спортсменів різних вікових груп	593
Сидоренко О. М., Єрмоєнко Е. А., Кукушкін К. М.	
Бойовий хортинг і соціально-педагогічні аспекти військово-патріотичного виховання школярів	603
Єрмоєнко Е. А.	
Моделювання процесу військово-патріотичного виховання школярів, які займаються бойовим хортингом	620

Butok O. V., Yeromenko E. A., Yeromenko V. E.

University of State Fiscal Service of Ukraine

Combat horting and human health

***Abstract.** The article analyzes the formation and development of knowledge about human health in the scientific picture of the world and the technology of its strengthening in the system of educational and training activities in combat horting. The interdisciplinary approach in studying the phenomenon of health is substantiated. The polyvariance of philosophical and scientific interpretations of health and application of the complex, integrative approach at construction of model of health, the healthy personality, a healthy way of life of athletes of combat horting is offered. An analysis of the curricula (courses) of British universities at the level of master and doctor of philosophy is offered. The modern scientific direction in the field of human health in the European education system is analyzed. A systematic theoretical and methodological analysis of the problem of human health is applied. Theoretical positions of scientific researches of V. I. Vernadsky (E. Bauer), E. Schrödinger in idea of evolution of adaptation and development of biosphere and the person are resulted. It is shown that the existing biological-genetic and psychological-social reserves of human health are the result of evolution and adaptation.*

***Keywords:** combat horting, scientific picture of the world, health, integration, athletes of combat horting, interdisciplinary approach to human development, evolution, adaptation, functions and structure of the human body, metabolism, biological processes, biological system, laws of thermodynamics, psychological and social reserves, viability, stimulation of the body's defenses, health strategy.*

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ І ВИХОВАННЯ УЧНІВ

Тимчик М. В.

Національний педагогічний університет ім. М. Драгоманова, м. Київ

Єр'юменко Е. А.,

Біла В. Р.

Університет ДФС України, м. Ірпінь

***Анотація.** У статті розкрито зміст і мету виховання особистості школярів, студентів, дорослих, зокрема, спортсменів бойового хортингу відповідно до сучасних умов розвитку суспільства. Сформульовано фундаментальні дефініції, визначено основні принципи виховання особистості засобами бойового хортингу, їх взаємозумовленість та системність, пріоритетні напрями реалізації. Встановлено засоби теоретичної і методичної розробленості проблеми та обґрунтовано необхідність вдосконалення системи виховання школярів і студентів у контексті Концепції національно-патріотичного виховання молоді. Доведено можливість упровадження в навчально-виховний процес з бойового хортингу методичної системи, яка сприяє свідомому засвоєнню майбутніми захисниками України національно-патріотичних цінностей. У моральному вихованні поєднано принципи і норми загальнолюдської моралі та національної моральної цінності. У статті розкрито сутність понять патріотизму, патріотичних почуттів як віддзеркалення свідомого бережливого ставлення громадян України будь-якої національності до держави, рідного краю, в якому проживаєш, які розуміємо як інтегративну якість суб'єкта – спортсмена бойового хортингу, що передбачає емоційно-позитивне ставлення до себе як особистості та до Батьківщини, діяльнісне відповідальне, свідоме ставлення до свого рідного краю, прагнення оволодіти мовою як найголовнішою цінністю свого народу, здатність усвідомлювати себе частиною українського народу. Описано основні якості характеру, які виховуються засобами бойового хортингу.*

***Ключові слова:** бойовий хортинг, виховна система, виховання, фізична культура, основи здоров'я, школярі, вища педагогічна освіта, національно-патріотичне виховання, студенти, майбутні захисники України, принципи виховання, виховні завдання, спорт, національний вид спорту, фізична підготовка, українська нація, воля до перемоги.*

Актуальність наукового дослідження. Основою сучасного виховного процесу в системі бойового хортингу є людина як найвища цінність. Провідною тенденцією виховання спортсменів бойового хортингу стало формування системи ціннісного ставлення особистості до соціального і природного довкілля та самої себе [1–12; 18–29]. Набирає сили тенденція гармонійного поєднання інтересів учасників виховного процесу: вихованця секції бойового хортингу, котрий прагне до вільного саморозвитку і збереження своєї індивідуальності; суспільства, зусилля якого спрямовуються на всебічний розвиток особистості; держави, зацікавленої у тому, щоб діти зростали громадянами-патріотами, здатними забезпечити країні гідне місце у цивілізованому світі.

Сучасному вихованню спортсменів бойового хортингу повною мірою властива випереджувальна роль у демократичному процесі державотворення, воно стало засобом розвитку духовної культури спортсменів, зупинення соціальної деградації, стимулом пробудження високих моральних якостей – совісті, патріотизму, людяності, почуття громадянської і власної гідності, творчої ініціативи тощо; засобом самоорганізації, особистісної відповідальності дітей та молоді, яка займається бойовим хортингом; запорукою громадянського миру і злагоди в суспільстві.

Виклад основного матеріалу. Нині значно розвинулись громадянські цінності виховання системи бойового хортингу, освітні заклади і спортивні секції Національної федерації бойового хортингу України відкриті для батьків, громадських організацій. Розширюється кількість суб'єктів виховного впливу, узгоджуються їхні дії. Поряд з ознаками позитивних змін у вихованні особистості загострилися і певні протиріччя, що спричинило виникнення нових суттєвих проблем. Стан духовної культури і моралі суспільства, як у світі, так і в Україні, викликає занепокоєння. Корозія усталених духовних цінностей є наслідком прагматизації життя, пропаганди насилля, нехтування правових, моральних, соціальних норм і за своїми масштабами становить глобальну соціальну проблему [13].

Відсутність у частини молоді навичок конструктивного спілкування, загальних принципів розуміння сутності найпростіших соціальних процесів і явищ призводить до конфліктів, стресових ситуацій, неадекватної соціальної поведінки. Як наслідок – «втеча молоді від реальної дійсності» в алкоголізм, наркоманію, віртуальне комп'ютерне середовище. Засобами бойового хортингу можна повернути молоду людину до процесу слідування нормальному способу життя, тренуванню, оздоровленню, навчанню, самовихованню.

Результати опитування учнівської молоді та керівників навчальних закладів в Україні, що проведено у 2018 році в межах міжнародного проекту Національної федерації бойового хортингу України – «Бойовий хортинг – оздоровча система дітей та молоді України» свідчать, що:

досвід курити цигарки мають від 20 % до майже 78 % опитаних (залежно від їхнього віку і місця навчання), пробували хоча б коли-небудь курити 55 % опитаних хлопців і 41 % дівчат, перші спроби курити серед хлопців найчастіше відбувалися в 10-річному віці, рідше – в молодшому віці, серед 7–8 % опитаних перші спроби курити зробили в 13–15 років, 11 % учнівської молоді курять щодня, а 4 % – хоча б раз на тиждень;

46% респондентів вживали алкоголь протягом останнього перед опитуванням місяця (48 % – серед хлопців, 45 % – серед дівчат);

досвід вживання марихуани або гашишу у своєму житті мали 16 % учнівської молоді віком 15–17 років (11 % – серед хлопців, 5 % – серед дівчат), за останні 12 місяців вживали наркотичні речовини 8 % опитаних (6 % – серед хлопців, 2 % – серед дівчат);

38 % учнівської молоді щонайменше раз на рік брали участь у бійках, 32 % – зверталися до медиків із травмами, майже 42 % не рідше одного разу на 2 місяці потерпали від образ і 47 % ображали інших учнів/студентів свого навчального закладу;

42 % опитаної учнівської молоді віком 15–17 років мають досвід статевого життя (з яких 55 % – серед хлопців, 45 % – серед дівчат), від 7 до 15 % підлітків (залежно від місця навчання) вступали в статеві стосунки до 15 років.

Отримані результати поширеності куріння та вживання алкоголю, зростання кількості долучених до цього хлопців і дівчат, рівень вживання наркотиків, збільшення кількості випадків насильства, зменшення віку початку статевого життя і збільшення чисельності учнівської молоді, яка практикує статеві контакти свідчать про нагальну потребу посилити ефективність профілактичної роботи за цими складовими.

Соціальні умови, що продукують меркантильність і цинізм щодо виховання підростаючого покоління, призводять до деформації системи цінностей у доволі значної кількості громадян України [14–17]. Знецінюється одвічне: любов, сім'я, культурні цінності; гіпертрофується матеріальне та культивуються особисті потреби і задоволення. Зниження рівня суспільної та особистої моралі, раннє статеве життя ведуть до формування особистості,

котра не здатна створити міцну сім'ю, народити і виховати дітей. Як наслідок – поглиблюється демографічна криза.

Складні проблеми постали перед інститутом сучасної сім'ї. Діти, які виростають у неблагополучних сім'ях, недостатньо соціально зрілі, агресивні, а тому адекватно не сприймаються однолітками, що утруднює їхній особистісний розвиток.

Основні орієнтири виховання дітей та молоді у процесі занять бойовим хортингом

Процес становлення незалежної демократичної України з її прагненням стати повноправним членом європейської спільноти передбачає всебічне утвердження в суспільному та індивідуальному бутті цивілізованого життя на основі загальнолюдських цінностей та духовних, моральних і культурних засад життя українського народу [30–47]. Тому мета Національної федерації бойового хортингу України щодо виховання молоді, сучасного освітнього процесу – не тільки сформувати необхідні компетенції, надати ґрунтовні знання з різних предметів спортсменам бойового хортингу, а й формувати громадянина, патріота; інтелектуально розвинену, духовно і морально зрілу особистість, готову не тільки гарно займатися бойовим хортингом, а також протистояти асоціальним впливам, вправлятися з особистими проблемами, творити себе і оточуючий світ.

Виховання учнів у системі бойового хортингу здійснюється в контексті громадянської і загальнолюдської культури, охоплює весь тренувальний та навчально-виховний процес, ґрунтується на свободі вибору мети життєдіяльності та поєднує інтереси особистості, суспільства і держави.

Орієнтири передбачають залучення спортсменів бойового хортингу до різних форм творчої та суспільно корисної діяльності, зокрема: пізнавальної, оздоровчої, трудової, художньо-естетичної, спортивної, пропагандистської, ігрової, культурної, рекреаційної, екологічної, що організовуються у години дозвілля, тобто у позакласний час.

Метою основних орієнтирів виховання в бойовому хортингу є створення цілісної моделі виховної системи на основі громадянських та загальнолюдських цінностей як орієнтовної для проектування моделей виховних систем у загальноосвітніх навчальних закладах України.

Для досягнення означеної мети передбачено реалізацію таких завдань:

організація виховного процесу в учнівському колективі клубу бойового хортингу та в роботі з батьками на засадах проектної педагогіки;

створення програми виховання для окремого клубу бойового хортингу з урахуванням індивідуально-педагогічних можливостей керівників спортивних секцій, батьків, а також – результатів вивчення рівнів фізичного, соціального, психічного та духовного розвитку спортсменів бойового хортингу;

змістове наповнення програми виховання з урахуванням вікових особливостей учнів бойового хортингу;

задоволення базових потреб особистості вихованця (фізіологічних потреб, потреби в безпеці, любові та прихильності, визнанні та оцінці, в самоактуалізації) в умовах окремого клубу бойового хортингу освітнього навчального закладу;

реалізація у процесі роботи особистісно орієнтованого, діяльнісного, системного, творчого та компетентнісного підходів до організації виховного процесу в колективах бойового хортингу;

оптимальне поєднання форм організації виховної роботи: індивідуальної, групової, масової;

створення належних умов для особистісного зростання кожного спортсмена бойового хортингу (створення ситуацій успіху та підтримки), його психолого-педагогічний супровід;

співпраця з органами учнівського самоврядування, дитячими громадськими організаціями;

інтеграція зусиль батьківської громади спортивних секцій бойового хортингу, освітніх закладів, представників державної влади, громадських та благодійних організацій, правоохоронних органів та установ системи охорони здоров'я.

Основні орієнтири виховання розраховані на весь період виховної діяльності з учнями окремого клубу бойового хортингу з урахуванням їх вікових, індивідуальних та психолого-педагогічних особливостей (для роботи з учнями школи 1–4, 5–9 та 10–11 класів).

Змістове наповнення основних орієнтирів виховання передбачає формування цінностей і ставлень особистості до себе і людей, суспільства і держави, природи і здоров'я, праці та мистецтва [48–64]. Після кожної змістової лінії подаються характеристики вікових особливостей спортсменів бойового хортингу, зміст та форми виховної діяльності, критерії і вимоги до виховних досягнень учнів. У змісті виховної діяльності запропоновано орієнтовні форми проведення виховних справ та їх тематика для різних вікових категорій спортсменів бойового хортингу з урахуванням інтересів, потреб, запитів керівників федерацій та клубів бойового хортингу, батьків та дітей.

В основних орієнтирах виховання у системі бойового хортингу пропонуються форми роботи для співпраці з окремими колективами.

У проектній діяльності увага керівника секції бойового хортингу (тренера, вихователя) акцентується на:

- розвитку творчої особистості спортсмена бойового хортингу;

- виявленні та становленні індивідуальних особливостей спортсменів;

- рівні особистісно-виховних досягнень учнів бойового хортингу;

- створенні відповідних умов у школі та секції бойового хортингу для всебічного розвитку учнів;

функціонуванні системи медично-психологічного та соціально-педагогічного забезпечення процесу розвитку спортсменів бойового хортингу.

У процесі виховання тренер з бойового хортингу керується особистісно орієнтованим підходом до здібностей, нахилів кожного учня, тим самим створюючи умови для саморозвитку, самовдосконалення, самореалізації на основі національних цінностей українського народу та загальнолюдських цінностей.

Виховання учнів бойового хортингу реалізується у процесі організації: навчально-тренувальної діяльності у секції бойового хортингу; навчально-виховної діяльності в навчальному закладі; позаурочної та позакласної діяльності; позашкільної освіти; роботи органів учнівського самоврядування; взаємодії з батьками, громадськими організаціями, державними установами.

З цією метою створюються відповідні психолого-педагогічні умови у клубі бойового хортингу, навчальному закладі, а саме: відповідність виховної практики засадам особистісно орієнтованої та гуманістичної парадигми тренування та освіти; ставлення до особистості спортсмена бойового хортингу як до суб'єкта виховання; перцептивна, комунікативна, інтерактивна взаємодія всіх суб'єктів виховного процесу; творення необхідних умов для розвитку творчого потенціалу особистості, перспектив її саморозвитку в колективі; захист і підтримка інтересів особистості спортсмена бойового хортингу [65–77]; самоідентифікація та суспільно-значиме особистісне самовизначення учня; стимулювання ініціативності та життєвої активності спортсмена бойового хортингу; створення і набуття практичних навичок, необхідних для особистісної гармонізації; інтеграція виховних впливів освітнього середовища у клубі бойового хортингу; практичне спрямування виховного процесу навчального закладу; культивування цінностей особистості.

Для кожної вікової категорії спортсменів бойового хортингу прийнятними є використання індивідуальних (консультації), групових (тренінги, дискусії, дебати, ділові та рольові ігри), колективних (проекти) форм діяльності.

Мета і чинники виховання спортсменів бойового хортингу

Метою виховання є формування морально-духовної життєво компетентної особистості, яка успішно самореалізується в соціумі як громадянин, сім'янин, професіонал. Виховна мета є спільною для всіх ланок системи виховання бойового хортингу та є критерієм ефективності виховного процесу.

У процесі привласнення особистістю вироблених людством морально-духовних цінностей коригується її потребнісна, когнітивна та діяльнісна сфери. Сучасна психолого-педагогічна наука вважає джерелом мотивації вчинків людини, її поведінки систему та ієрархію внутрішніх цінностей. У психічно здорового спортсмена бойового хортингу, вихованої людини ця система має три рівні: на нижчому рівні – особисті та матеріальні цінності (власні потреби, задоволення); на середньому – культурні цінності (мистецтво, наука, загальнонародні надбання, правопорядок); на вищому – духовні цінності (ідеали, ціннісні настанови, обов'язок перед суспільством). Загальній меті виховання спортсменів у процесі занять бойовим хортингом підпорядковується спеціально спроектована система супідрядних, поетапно конкретизованих цілей за напрямками виховання, сконцентрованих на вихованні цінностей природи, культури, соціальних цінностей та особистісних цінностей.

Чинники сучасного виховання в бойовому хортингу. Першим і найважливішим чинником виховання спортсменів бойового хортингу є сім'я, яка стоїть у центрі глобальних економічних, політичних та культурних змін, які відбуваються у державі і являється тією найменшою клітиною у житті суспільства, його основою, яка через власну культуру, мову, цінності виявляє значний вплив на виховання підростаючого покоління.

Другим важливим чинником виховання спортсменів бойового хортингу учнівського віку є школа, яка сьогодні покликана, в першу чергу, стати осередком виховання, в тому числі, самовизначення і самореалізації кожної особистості. У навчально-виховному процесі головний акцент має переноситись із засвоєння певної кількості знань на виховання особистості з урахуванням її унікальної природи, і вже на цій основі формувати у неї моральні цінності, творчу і самотворчу діяльність.

Успішність виховання спортсменів бойового хортингу великою мірою залежить від особистості тренера, який повинен володіти високими моральними якостями, ґрунтовними знаннями, педагогічними технологіями, здатністю отримувати додаткові знання, необхідні для практичної діяльності. Критеріями педагогічної культури тренера з бойового хортингу є визнання особистісних пріоритетів та інтересів спортсмена; усвідомлення гуманістичних цінностей педагогічної професії, емпатія, готовність до морального вибору, тактовність, волева регуляція, дотримання норм учительської етики, уміння рішуче діяти у конфліктних ситуаціях [78–89]. Водночас, несприятливими чинниками, які гальмують процес виховання підростаючого покоління спортсменів бойового хортингу є брак знань, педагогічного досвіду, низький рівень життя, егоїзм, невизначеність сфери етичних взаємин тренерів, вчителів, розбіжності у декларованих цінностях та цінностях життя, пріоритет особистісного перед професійним, порушення етичних норм тощо.

Виховання спортсменів бойового хортингу учнівського віку як в сім'ї, так і в школі повинно враховувати індивідуальні здібності і нахили, здійснюватися рідною мовою, в атмосфері доброзичливості і взаєморозуміння, з опорою на народні і сучасні педагогічні надбання, національну і світову культуру, вселюдські і національні моральні цінності.

Важливим чинником у вихованні учнів бойового хортингу виступають і соціальні інститути (позашкільні заклади, психологічні служби, інститути підвищення кваліфікації педагогічних працівників тощо), які виступають суб'єктами виховання дітей і дають змогу покращувати та корегувати виховання спортсменів бойового хортингу.

Взаємодія всіх учасників виховного процесу забезпечує педагогічні умови ефективного виховання учнів бойового хортингу. Можна виділити суспільні, культурні, педагогічні та родинні умови виховання у молодших підлітків. Так, до суспільних умов можна віднести вплив державної політики, Конституції і основних законів, суспільних пріоритетів, соціального становища родини, інформативного оточення [90–95]. Культурні умови включають: врахування особливостей національного менталітету, історії народу, його світогляду, ставлення до духовної спадщини зокрема бойового хортингу як виду спорту та бойового мистецтва, релігії, різноманітної творчої і добродійної діяльності.

Педагогічні умови повинні враховувати особливості впливу клубу бойового хортингу, школи, сім'ї і соціальних інститутів.

Створення необхідних умов на рівні школи передбачає визначення мети виховання, створення навчальних і виховних програм, спеціальну підготовку вчителів, організацію педагогічної і психологічної допомоги сучасній родині у вихованні підростаючого покоління.

На рівні сім'ї – рівень вихованості самих батьків, ступінь їх готовності до виховання власних дітей, вибір доцільного педагогічного впливу, спосіб родинного життя, традиції, проектування життє- і самотворення кожного члена сім'ї, а також особисті якості, світоглядні позиції, життєвий досвід і можливості самореалізації.

Проектно-технологічний підхід у вихованні спортсменів бойового хортингу

Зміст та організація виховного процесу у системі бойового хортингу визначаються його метою як очікуваним ідеальним результатом. Кінцева мета виховання спортсменів бойового хортингу поетапно конкретизується з урахуванням: індивідуально-психологічних особливостей вихованців; особливостей їх сімейного виховання; віку; статі; національної та релігійної приналежності; соціально-економічних та географічних умов; особливостей найближчого соціального оточення; специфіки клубу бойового хортингу, навчального закладу та наявних ресурсів для здійснення виховної роботи.

Особистісне долучення спортсменів бойового хортингу до спільної з тренером діяльності у процесі застосування сучасних виховних технологій здійснюється через розв'язання соціально-моральних завдань, що ставлять учнів в умови свідомого вибору і практичної реалізації особистісної позиції, стилю поведінки.

Процес виховання окрім власне наукового підходу складається з творчих актів, засадами яких є відчуття тренером з бойового хортингу конкретної життєвої ситуації, його такт.

Складовими виховних технологій є форми організації та способи виховання. Процес виховання здійснюється у певних організаційних формах (індивідуальні, групові, колективні, масові).

Реалізація сучасних технологій виховної роботи у практиці бойового хортингу можлива на основі проектування розвитку особистості спортсмена.

Застосування проектно-технологічного підходу до здійснення процесу виховання у секції бойового хортингу, навчальному закладі дозволяє:

- а) практично реалізувати індивідуальний підхід;
- б) планувати і прогнозувати результати виховних впливів;
- в) обирати найбільш ефективні для даного учня або колективу форми і методи виховної роботи;
- г) об'єктивно оцінювати ефективність і результативність виховної роботи.

Таким чином відбувається перехід від «педагогіки заходів» до педагогіки цілеспрямованого і свідомого формування особистісних рис і якостей молодого людини, яка відвідує заняття з бойового хортингу. Основними елементами виховної технології виступають: конкретизована (конкретна) мета виховної діяльності; завдання, що конкретизують дану мету; цільова група виховної діяльності (конкретний спортсмен бойового хортингу, група, клас, школа); очікуваний кінцевий результат; критерії, за якими будуть оцінюватись результативність та ефективність виховних впливів; власне зміст виховної діяльності як спільної діяльності тренера з бойового хортингу і самого спортсмена; форми виховання; методи здійснення виховної роботи; часовий проміжок, протягом якого буде здійснюватися виховна робота за даним проектом.

Кінцевим результатом реалізації усякого виховного проекту системи бойового хортингу мають бути життєві компетентності учнів, тобто сформована можливість діяти у конкретній життєвій ситуації відповідно до власних цінностей, ставлень та переконань.

Такий підхід дає можливість оцінити ефективність проведеної виховної роботи на кожному віковому етапі розвитку спортсмена бойового хортингу [96–99]. Оцінка здійснюється через порівняння очікуваних результатів виховної роботи з її реальними результатами. При цьому стає можливою оцінка ефективності виховання як окремої особистості, так і клубу бойового хортингу, класу та школи в цілому.

Пріоритет унікальності кожної особистості спортсмена бойового хортингу вимагає відповідального ставлення до технологізації виховного процесу, високого професіоналізму і відповідальності педагога.

Структура виховної системи бойового хортингу

Виховна система бойового хортингу – це цілісний організм, який виникає у процесі інтеграції основних компонентів виховання спортсменів бойового хортингу (мета, суб'єкти виховання, їх спортивна діяльність, спілкування, відносини, кадровий потенціал, матеріальна база), що сприяє духовному розвитку і саморозвитку особистості, створенню своєрідного «духу бойового хортингу».

Серцевиною виховного процесу системи бойового хортингу є особистість – її нахили, здібності, потреби, інтереси, соціальний досвід, самовідданість, характер.

Одним із визначальних принципів виховної системи бойового хортингу є взаємозв'язок впливів: родини; тренера, педагога, вчителя; соціальних об'єктів; довкілля (освітнього простору).

Сім'я, її цінності є складниками суспільства, яке будується на родинних принципах співжиття, дбайливого ставлення до юного спортсмена бойового хортингу на тих чинниках, що допомагають розкрити творчий потенціал дитини.

Залучення до співпраці управлінської, духовної, культурно-мистецької еліти та громадських інституцій створює унікальне середовище координації та інтеграції всіх ланок виховної системи бойового хортингу.

Розуміючи бойовий хортинг як українську національну систему виховання та самобутнє і водночас споріднене з вселюдським культурно-історичне явище, спрямоване на виховання свідомого громадянина, патріота, тренер з бойового хортингу виховує не тільки гарного спортсмена, а порядну та виховану людину.

Основні принципи виховання системи бойового хортингу

Принцип національної спрямованості. Передбачає формування національної самосвідомості, виховання любові до рідного краю, свого народу, шанобливе ставлення до його культури; повагу, толерантне ставлення до культури всіх народностей, які проживають в Україні.

Принцип культуровідповідності. Спортсмен і тренер з бойового хортингу спільними зусиллями перетворюють зміст історичного морально-етичного досвіду людства на систему відкритих проблем. Така проблематизація моральної культури слугує джерелом особистісного розвитку дитини, умовою засвоєння нею загальнокультурних надбань, а саме виховання здійснюється як культурологічний процес, формування базису культури особистості.

Принцип цілісності. Виховання спортсменів бойового хортингу організовується як системний педагогічний процес; спрямовується на гармонійний та всебічний розвиток особистості, формування в неї цілісної картини світу. Передбачає наступність в реалізації напрямів та етапів виховної роботи на різних освітніх рівнях: охоплює всі сфери життєдіяльності дітей та учнівської молоді; здійснюється різними соціальними інститутами, а також у навчальній та позанавчальній діяльності.

Акмеологічний принцип. Тренер з бойового хортингу буде виховний процес так, щоб спортсмен бойового хортингу засвоїв найвищі морально-духовні цінності; створює умови для оптимальної самореалізації підростаючої особистості, розвитку її індивідуальних можливостей і здібностей. Напрями виховної роботи системи бойового хортингу втілюються у відповідних результатах – міцно й органічно засвоєних загальнолюдських і національних цінностях, стратегії життя, яка передбачає постійний рух до здійснення нових, соціально значущих задумів; формування умінь долати труднощі, прогнозувати наслідки своїх вчинків; здатності свідомо приймати рішення.

Принцип суб'єкт-суб'єктної взаємодії. Учасники виховного процесу є рівноправними партнерами у процесі спілкування, ставляться уважно до поглядів один одного, визнають право на відмінність, узгоджують свої позиції. Тренер з бойового хортингу уникає жорстких

приписів, не ставиться до спортсмена бойового хортингу як до об'єкта своїх впливів; зважає на його психічний стан, життєвий досвід, систему звичок і цінностей; виявляє емпатію, вдається до конструктивних та продуктивних виховних дій; схильний до творчості та педагогічної рефлексії.

Принцип адекватності виховання до психологічних умов розвитку особистості. Тренер з бойового хортингу зосереджує свою увагу на спортсменові, бере до уваги його вікові та індивідуальні особливості, не форсує її розвитку, задовольняє фундаментальні потреби дитини (у розумінні, визнанні, сприйнятті, широкому ставленні до неї); виробляє індивідуальну програму розвитку спортсмена бойового хортингу; стимулює розвиток в особистості свідомого ставлення до своєї поведінки, діяльності, життєвого вибору.

Принцип особистісної орієнтації. Означає, що загальні закони психічного розвитку проявляються у кожного спортсмена бойового хортингу своєрідно і неповторно. Тренер культивує у зростаючій особистості почуття самоцінності, впевненості у собі, визнає її право на вільний розвиток та реалізацію своїх здібностей; не обмежує її в правах почуватися індивідуальністю; виробляє оптимістичну стратегію розвитку кожного спортсмена бойового хортингу; спрямовує зусилля на розвиток світогляду, самосвідомості, культури потреб, емоційної сприйнятливості, довільної поведінки, базових якостей особистості.

Принцип превентивності. Держава, соціальні виховні інститути та громадські об'єднання здійснюють профілактику негативних проявів поведінки дітей та учнівської молоді, допомагають їм виробити імунітет до негативних впливів соціального середовища. У системі виховання спортсменів бойового хортингу при цьому існує забезпечена система заходів фізкультурно-оздоровчого, економічного, правового, психолого-педагогічного, соціально-медичного, інформаційно-освітнього характеру з формування позитивних соціальних настанов, запобігання вживанню наркотичних речовин та різному прояву деструктивної поведінки спортсменів бойового хортингу, відвернення суїцидів та формування навичок безпечних статевих стосунків.

Принцип технологізації. Виховний процес у системі бойового хортингу передбачає науково обгрунтовані дії тренера та відповідно організовані ним дії учнів, підпорядковані досягненню спеціально спроектованої системи виховних цілей, що узгоджуються з психологічними механізмами розвитку особистості та ведуть до кінцевої мети виховання. Побудований таким чином виховний процес має ознаки проєктивності, певною мірою гарантує позитивний кінцевий результат.

Вказані принципи складають ефективну виховну систему бойового хортингу. Кожний принцип як важлива складова системи, взаємопов'язаний з іншими, їх гармонійне поєднання є запорукою ефективного виховного процесу і розвитку виду спорту бойового хортингу.

Зміст виховання спортсменів бойового хортингу

Сучасний зміст виховання дітей та учнівської молоді засобами бойового хортингу в Україні – це науково обгрунтована система загальнокультурних і громадянських цінностей та відповідна сукупність соціально значущих якостей особистості, що характеризують її ставлення до суспільства і держави, інших людей, виду спорту бойовий хортинг та інших видів спортивної діяльності, праці, природи, мистецтва, самої себе. Виховання здійснюють для ідентифікації спортсмена бойового хортингу із загальноновизнаними цінностями і якостями та самореалізації його сутнісних сил. Система цінностей і якостей особистості розвивається і виявляється через її власне ставлення.

Ціннісне ставлення спортсмена бойового хортингу до суспільства і держави виявляється у патріотизмі, правосвідомості, політичній культурі та культурі міжетнічних відносин.

Патріотизм у спортсменів бойового хортингу виявляється в любові до Батьківщини, свого народу, турботі про його благо, сприянні становленню й утвердженню України як суверенної, правової, демократичної, соціальної держави, готовності відстояти її незалежність, служити і захищати її, розділити свою долю з її долею, повазі до українських звичаїв і обрядів, усвідомленні спільності власної долі з долею Батьківщини, досконалому володінні української мовою.

Розвинена правосвідомість виявляється в усвідомленні спортсменом бойового хортингу своїх прав, свобод, обов'язків, свідомому ставленні до законів та державної влади.

Політична культура – це політична компетентність (наявність знань про типи держав, політичні організації та інституції, принципи, процедури й регламенти суспільної взаємодії, виборчу систему), а також лояльне й водночас вимогливе ставлення громадян до держави, її установ, органів влади, здатність брати активну участь в ухваленні політичних рішень. Культура міжетнічних відносин передбачає поважне ставлення спортсменів бойового хортингу до прав людини; сформованість інтересу до представників інших народів; толерантне ставлення до їхніх цінностей, традицій, мови, вірувань; вміння гармонізувати свої інтереси з етнічними та релігійними групами заради громадянської злагоди.

У молодшому шкільному віці у процесі занять бойовим хортингом у дитини формується здатність пізнавати себе як члена сім'ї, родини, дитячого клубу бойового хортингу та іншого об'єднання; як учня, жителя міста чи села; виховується любов до рідного дому, школи, вулиці, своєї країни, її природи; до рідного слова та державної мови, побуту, традицій, культурних особливостей як рідного, так й інших етносів українського народу.

У підлітковому віці у спортсмена бойового хортингу виховується духовно-осмислений, рефлексивний патріотизм, який поєднує любов до свого народу, нації, Батьківщини з почуттям поваги до інших народів, своїх і чужих прав та свобод.

Тому у старшому шкільному віці пріоритетними рисами ціннісного ставлення спортсменів бойового хортингу до Батьківщини є відповідальність і дієвість. Старшокласники не лише ідентифікують себе з українським народом, але й прагнуть жити в Україні, пов'язати з нею свою долю, служити Вітчизні на шляху її національного демократичного відродження; працювати на її благо, захищати її; поважати Конституцію України і дотримуватися Законів; володіти рідною та державною мовою; визнавати пріоритети прав людини, поважати свободу, демократію, справедливість.

Ціннісне ставлення до людей виявляється у моральній активності особистості спортсмена бойового хортингу, прояві відповідальності, чесності, працелюбності, справедливості, гідності, милосердя, толерантності, совітливості, терпимості до іншого, доброзичливості, готовності допомогти іншим, обов'язковості, добросовісності, ввічливості, делікатності, тактовності; вмінні працювати з іншими; здатності прощати і просити пробачення, протистояти виявам несправедливості, жорстокості. Показник моральної вихованості особистості – це єдність моральної свідомості та поведінки, єдність слова і діла, наявність активної за формою та моральної за змістом життєвої позиції учня бойового хортингу.

Характер ставлення особистості до соціального довкілля змінюється з віком.

У *молодшому* шкільному віці спортсмен бойового хортингу оволодіває елементарним умінням та навичками підтримки та збереження міжособистісної злагоди, запобігання та мирного розв'язування конфліктів; здатністю брати до уваги думку товаришів та опонентів; орієнтацією на дорослого як носія суспільних еталонів та морального авторитету.

У *підлітковому* віці у спортсменів бойового хортингу зростає цінність дружби з однолітками, відбувається емансипація від безпосереднього впливу дорослих, розширюється сфера соціального спілкування, засвоюються суспільні цінності, формуються соціальні мотиви поведінки, виникає критичне ставлення до людей як регулятор поведінки.

У *юнацькому* віці збільшується кількість виконуваних спортсменом бойового хортингу соціальних ролей, зростають вимоги до відповідальності за дії та вчинки, формуються мотиви самовизначення, вдосконалюється вміння керуватися свідомо поставленою метою, зростає роль самостійних форм діяльності: формується суспільна активність.

Ціннісне ставлення до природи формується у процесі занять бойовим хортингом на природі, екологічного виховання і виявляється у таких ознаках: усвідомленні функцій природи в житті людини та її самоцінності; почутті особистої причетності до збереження природних багатств, відповідальності за них; здатності особистості гармонійно співіснувати з природою; поводитися компетентно, екологічно безпечно; критичній оцінці споживацько-

утилітарного ставлення до природи, яке призводить до порушення природної рівноваги, появи екологічної кризи; вмінні протистояти проявам такого ставлення доступними способами; активній участі у практичних природоохоронних заходах: здійсненні природоохоронної діяльності з власної ініціативи; посиленому екологічному просвітництві. Ціннісне ставлення до природи і сформована на його основі екологічна культура є обов'язковою умовою сталого розвитку суспільства, узгодження економічних, екологічних і соціальних чинників розвитку.

Ставлення спортсменів бойового хортингу до природи має специфічні вікові особливості.

Молодшому шкільному віку властиве непрагматичне ставлення, що ґрунтується на суб'єктифікації, коли природні об'єкти стають «значущими іншими»; посилюються мотиви спілкування з природою.

Для підліткового віку характерне ставлення до природи як до об'єкта охорони, а не користі. Наприкінці цього віку виникає «об'єктна» настанова користі. При цьому виявляється суперечливість у ставленні спортсменів бойового хортингу до природи: прагматичні настанови декларуються природоохоронними мотивами.

Юнацькому віку властиве об'єктно-непрагматичне ставлення до природи, що ґрунтується на естетичній настанові.

Ціннісне ставлення до мистецтва формується у процесі естетичного виховання і виявляється у відповідній ерудиції, широкому спектрі естетичних почуттів, діях і вчинках, пов'язаних з мистецтвом. Особистість, якій властиве це ставлення, володіє системою елементарних мистецьких знань, адекватно сприймає художні твори, здатна збагнути та виразити власне ставлення до мистецтва, прагне та вміє здійснювати творчу діяльність у мистецькій сфері.

Естетичне виховання спортсменів бойового хортингу спрямоване на розвиток у зростаючої особистості широкого спектра почуттів – здатності збагнути та виразити власне ставлення до мистецтва. Важливим є сприймання об'єктів довкілля як естетичної цінності, ерудиція у галузі мистецтва (володіння системою елементарних мистецьких знань, понять, термінів, адекватне сприйняття художніх творів, творча діяльність в мистецькій сфері), власний погляд на світ, здатність радіти за інших як ознака духовної зрілості.

Використовуючи мистецтво як основний чинник естетичного виховання учнів бойового хортингу, тренер, викладач, педагог враховує вікові особливості спортсменів бойового хортингу: відкритість **учнів початкової школи, спортсменів бойового хортингу молодшого шкільного віку** до сприймання художніх творів, їхню емоційну мобільність та готовність з насолодою виконувати творчі завдання; концентрацію **підлітків** на пізнанні свого внутрішнього світу, а отже, використанні мистецтва як засобу духовного становлення, що проходить шлях від почуттєвого сприймання до осмислених естетичних дій; усвідомлення **старшокласниками** (вік, коли почуття набувають якісно нового характеру, переживання стають змістовнішими і доволі глибоко впливають на емоційне сприйняття життя) того факту, що мистецтво безпосередньо пов'язане з життям народу, його культурою.

Ціннісне ставлення до праці є визначальною складовою змісту виховання особистості спортсмена бойового хортингу, що спрямована на формування у нього розуміння особистої значущості праці як джерела саморозвитку і самовдосконалення.

Ціннісне ставлення до праці, складний змістовно-синтетичний компонент особистості, який включає в себе ставлення дітей та учнівської молоді, яка займається бойовим хортингом, до праці як однієї з важливих життєвих потреб, почуття задоволеності працею й наявності сукупності найважливіших моральних якостей, що визначають ставлення до трудової діяльності загалом (працьовитість, відповідальність, охайність, бережливість, вміння раціонально розподіляти робочий час тощо).

Трудове виховання спортсменів бойового хортингу – це процес цілеспрямованого й усвідомленого прилучення зростаючої особистості до суспільних цінностей праці, які формуються у неї за допомогою пізнавальних і конкретно перетворювальних видів діяльності перманентно зростаючої складності.

Рівень розвитку трудової вихованості юного спортсмена бойового хортингу визначає ініціативність й активність його як спортсмена у тренувальній і змагальній діяльності з бойового хортингу, як учня на уроках, вміння зосередити свої зусилля на подоланні труднощів, пов'язаних із навчальною діяльністю й самоосвітою, вмінням знаходити свої місце у працюючому колективі, допомоги ближнім, ставленні до оточуючих, володіння комунікативними навичками, позитивна взаємодія з тренерами та вчителями, працьовитість у всіх формах трудової діяльності, ретельність та сумлінність виконання доручень, негативне, критичне ставиться до власного ледарства та ледарства оточуючих, прояв бережливості в процесі будь-якої діяльності, охайність, вміння раціонально розподіляти робочий час, здатність до продуктивної діяльності, прояв об'єктивного самоконтролю.

Провідною метою трудового виховання *у початковій школі* є виховання у спортсменів бойового хортингу молодшого шкільного віку позитивного ставлення до праці засобами організації різноманітних форм предметно-перетворювальних практичних дій. При цьому має відбуватися розвиток особистості, набуття молодшими школярами первинних уявлень про важливість праці для них самих, родини і суспільства в цілому, засвоєння правил безпеки життя під час виконання трудових завдань, пропедевтичне ознайомлення із сучасним світом професій.

Мета трудового виховання *в основній школі* полягає у формуванні розуміння учнями бойового хортингу значення правильного вибору професії для особистості та сучасного суспільства; уявлень про сучасний ринок праці, знань про складові головного та резервного професійного плану; відмінності між окремими напрямками профільного навчання у старшій школі; навичок пошуку необхідної інформації про можливості продовження навчання за обраним профілем і побудови індивідуальної освітньої траєкторії.

Метою трудового виховання *у старшій школі* є формування у спортсменів бойового хортингу готовності до свідомого професійного самовизначення та морально-психологічна підготовка до майбутньої професійної діяльності.

Ціннісне ставлення до себе передбачає сформованість у зростаючої особистості юного спортсмена бойового хортингу вміння цінувати себе як носія фізичних, духовно-душевних та соціальних сил. Воно є важливою умовою формування у дітей та учнівської молоді активної життєвої позиції.

Ціннісне ставлення до свого фізичного «Я» – це вміння особистості оцінювати свою зовнішність, тілобудову, поставу, розвиток рухових здібностей, фізичну витривалість, високу працездатність, функціональну спроможність, здатність відновлювати силу після важкого тренування з бойового хортингу та фізичного навантаження, вольові риси, статеву належність, гігієнічні навички, корисні звички, стан свого здоров'я та турбуватися про безпеку власної життєдіяльності, вести здоровий спосіб життя, активно відпочивати.

Ціннісне ставлення до свого психічного «Я» передбачає вихованість у дітей та учнівської молоді, яка займається бойовим хортингом, культури пізнання власного внутрішнього світу – думок, переживань, станів, намірів, прагнень, цілей, життєвих перспектив, ідеалів, цінностей, ставлень. Важливо навчити зростаючу особистість сприймати себе такою, якою вона є, знати свої позитивні і негативні якості, сприяти формуванню у неї реалістичної Я-концепції, готовності та здатності до самовдосконалення, конструктивної самокритичності.

Ціннісне ставлення до свого соціального «Я» виявляється у таких ознаках: здатності спортсменів бойового хортингу орієнтуватися та пристосовуватися до нових умов життя, конструктивно на них впливати; визначенні свого статусу в соціальній групі, налагодженні спільної праці з дорослими та однолітками; вмінні запобігати конфліктам, справедливому і шляхетному ставленні до інших людей; позиції активного суб'єкта громадянського суспільства, який може і має впливати на долю країни.

Характер ціннісного ставлення особистості до себе істотно змінюється з віком. *У молодшому шкільному віці* у юних спортсменів бойового хортингу розвивається рефлексія, формується вміння оцінювати себе як предмет змін. *У підлітковому віці* формується

прагнення до самоствердження, з'являється хворобливе переживання неуспіху, зростає роль самооцінки в регуляції поведінки. У юнацькому віці актуалізується потреба у самовизначенні, оцінці своїх здібностей і можливостей; виникає процес визначення сенсу життя та свого місця в ньому.

Виховний простір розвитку особистості спортсмена бойового хортингу

Головне завдання сьогоденної виховної практики системи бойового хортингу – створення ефективного виховного простору. Виховний простір – це не тільки середовище, а й духовний простір спортсмена бойового хортингу і тренера, учня і педагога, це простір культури, що впливає на розвиток особистості. У ньому має бути представлений весь спектр цінностей культури і культурних форм життя. Це простір соціальних, культурних, життєвих виборів особистості, котра самореалізується у різних виховних середовищах (академічне середовище, клубне, середовище творчих майстерень тощо).

Основні вимоги до створення виховного простору системи бойового хортингу: психологізація як здатність враховувати у комплексі всі зовнішні й внутрішні впливи на спортсмена бойового хортингу й одночасно творити духовно-творче розвивальне середовище, нейтралізуючи негативні з них та посилюючи позитивні; відкритість до соціуму, діяти у співпраці з сім'єю, громадськістю; залучення спортсменів бойового хортингу до розв'язання суспільно значущих і особистісних життєвих проблем, формувати досвід громадянської поведінки; розвиток творчого потенціалу всіх суб'єктів навчально-виховного процесу; спонукання учнів бойового хортингу до самостійного розв'язання власних життєвих проблем у нестабільному суспільстві; життєтворчість як здатність забезпечити спортсмену бойового хортингу можливість облаштувати власне життя, творити колективні та міжособистісні взаємини; педагогічна культура тренерів з бойового хортингу, вчителів і вихователів, невід'ємними особливостями якої є людяність, інтелігентність, толерантність, розуміння, здатність до взаємодії; педагогічний захист й підтримка спортсменів бойового хортингу у розв'язанні їхніх життєвих проблем та в індивідуальному саморозвитку, забезпечення їхньої особистісної недоторканності та безпеки; самореалізація спортсмена бойового хортингу в особистісній, професійній та соціальній сферах її життєдіяльності.

Педагогічне спілкування в колективі бойового хортингу має спиратись на передову, прогресивну мораль – гуманістичну, в основі якої лежить демократизм, розумність, природність, ми відводимо першочергове місце принципу гуманізму. Він передбачає визнання того, що людина – найвища цінність на Землі; передбачає опору на особистість, яка здатна до самореалізації, самовдосконалення; розглядає самоцінність особистості як результат її власного саморозвитку, самовиховання. У спілкуванні – це вміння знайти гідне, схвальне, добре в іншій людині, вміння цінувати в інших індивідуальне, неповторне.

В основі педагогічного спілкування за принципами виховної системи бойового хортингу лежить плюралізм. Він полягає у вмінні і можливості толерантно ставитись до світогляду, переконань, позицій, думок і почуттів інших людей, не ображати, не принижувати їх гідності, визнавати, що кожна людина може змінитись, якщо вона помиляється, має можливість морального зростання. Це терпимість, толерантність, яка допомагає гуманізувати міжособистісні стосунки, робить їх людяними, природними, невимушеними, доброзичливими; це передумова для плідного співробітництва між людьми, визначальна умова для реалізації плюралізму думок, встановлення діалогу; це й гуманне ставлення до представників інших традицій і моральних звичок, вірувань, переконань.

Висновки. Основні аспекти виховної системи бойового хортингу, викладені у даній науковій статті спрямовані на реалізацію виховних програм розвитку особистості в системі бойового хортингу як національного професійно-прикладного виду спорту України для громадян цивільного стилю життя, військовослужбовців, правоохоронців та інших співробітників силових структур держави. Викладені матеріали з переліком основних виховних засад бойового хортингу дозволяють зробити висновки щодо досягнення основної мети статті.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці та впровадженні регіональних, обласних і місцевих програм виховання особистості в системі бойового хортингу в усіх регіонах України і за кордоном з метою поширення і популяризації виду спорту, морально-етичного виховання дітей та молоді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антоненко С. А. Підготовка професійних захисників України у системі бойового хортингу / С. А. Антоненко, Е. А. Єрьоменко, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 52–62.
2. Бабурнич С. А. Професіограма спортивного судді з бойового хортингу / С. А. Бабурнич, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 343–353.
3. Біла В. Р. Військово-патріотичне виховання школярів і студентів у процесі занять бойовим хортингом / В. Р. Біла, Е. А. Єрьоменко, В. В. Чмелюк // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 242–254.
4. Бобік С. П. Формування професійно-психологічних здібностей співробітників правоохоронних органів у процесі занять бойовим хортингом / С. П. Бобік, Е. А. Єрьоменко, С. П. Параниця // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 23–38.
5. Боднарчук О. Г. Бойовий хортинг для підготовки співробітників правоохоронних органів / О. Г. Боднарчук, Е. А. Єрьоменко, В. Р. Біла // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 226–242.
6. Бойовий хортинг – національний вид спорту і школа підготовки українського воїна / І. Суліма, Е. Єрьоменко, К. Кукушкін, С. Полторацький // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 71–82.
7. Бойовий хортинг – система національно-патріотичного виховання дітей та молоді / О. Бухтіяров, Е. Єрьоменко, О. Буток, В. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 61–70.
8. Бойовий хортинг – фундаментальний осередок воїнських традицій української землі / С. Параниця, Е. Єрьоменко, Г. Коломоєць, В. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 105–115.
9. Бойовий хортинг у впровадженні науково-методичної літератури з рекреації, фізичної реабілітації і художніх творів спортсменами підліткового та студентського віку / С. Бадьора, Е. Єрьоменко, М. Тимчик, В. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць. – 2018. – Вип. 9. – С. 190–199.
10. Бойовий хортинг у загальній системі фізичної та спеціальної підготовки співробітників правоохоронних органів / В. Р. Біла, Е. А. Єрьоменко, В. В. Чмелюк, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 368–377.
11. Бойовий хортинг у закладах загальної середньої освіти / О. М. Гречаний, Е. А. Єрьоменко, Ю. В. Черпак, І. В. Суліма // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіт», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 544–553.
12. Бойовий хортинг у комплексі функціональної та професійної підготовки курсантів до служби в правоохоронних органах / В. А. Гришук, Е. А. Єрьоменко, В. В. Чмелюк, В. Р. Біла, О. А. Бухтіяров // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 14–28.
13. Бойовий хортинг у методиці вдосконалення силових якостей спортсменів різного віку / А. Литвиненко, Е. Єрьоменко, О. Остапенко, В. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 214–222.
14. Бойовий хортинг у програмі навчання і професійно-прикладної підготовки курсантів правоохоронних спеціальностей закладів вищої освіти України / В. Біла, Е. Єрьоменко, В. Гришук, О. Бухтіяров // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 6–19.
15. Бойовий хортинг у системі підготовки співробітників правоохоронних органів до протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрьоменко, В. Р. Біла, В. В. Боднарчук, С. П. Бобік // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіт», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 513–527.

16. Бойовий хортинг у системі фізичного виховання студентів і курсантів / Е. Єрмоєнко, В. Чмелюк, В. Біла, В. Гришук // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 52–60.
17. Бойовий хортинг у системі фізичного виховання студентів і курсантів / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. Р. Біла, В. А. Гришук, О. А. Бухтіяров // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 72–95.
18. Бойовий хортинг як засіб виховання всебічно розвинутої особистості / С. А. Антоненко, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 399–415.
19. Бойовий хортинг як засіб виховання справедливості в молодших школярів у процесі гурткових занять / С. Болтівець, Е. Єрмоєнко, О. Остряньська, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 148–160.
20. Бойовий хортинг як засіб військово-прикладної та фізичної підготовки особового складу підрозділів з протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил на сході України / Е. А. Єрмоєнко, С. С. Полторацький, І. В. Суліма, О. І. Марченко // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 43–58.
21. Бойовий хортинг як засіб фізичної і психологічної підготовки та формування професійних якостей курсантів і працівників правоохоронних органів / О. Буток, Е. Єрмоєнко, С. Болтівець, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 220–231.
22. Бойовий хортинг як засіб формування в школярів фізичних здібностей як основи тверезого способу життя в майбутній життєдіяльності / О. Остапенко, М. Зубалій, Е. Єрмоєнко, М. Тимчик // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 166–172.
23. Бойовий хортинг як система морально-етичного виховання особистості / Т. Федорченко, Е. Єрмоєнко, І. Суліма, С. Полторацький // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 42–51.
24. Бондарчук В. В. Бойовий хортинг як засіб формування професійно-прикладних якостей курсантів і працівників силових структур / В. В. Бондарчук, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 188–200.
25. Брухно Ю. С. Бойовий хортинг як засіб формування фізичної культури студентів і курсантів / Ю. С. Брухно, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 200–214.
26. Бухтіяров О. А. Бойовий хортинг як система підготовки українського професійного воїна-патріота / О. А. Бухтіяров, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 126–139.
27. Впровадження навчальної дисципліни «Бойовий хортинг» у систему освіти України / Е. А. Єрмоєнко, В. Р. Біла, В. Л. Гришук, О. А. Бухтіяров, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 101–126.
28. Гарбовський Л. А. Бойовий хортинг і методика викладання у закладах вищої освіти / Л. А. Гарбовський, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 155–173.
29. Гречана Л. О. Бойовий хортинг у системі початкової школи закладів загальної середньої освіти / Л. О. Гречана, Е. А. Єрмоєнко, С. М. Солодько // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіт», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 554–563.
30. Гречаний О. М. Методика викладання бойового хортингу в процесі гурткової роботи у закладах загальної середньої освіти / О. М. Гречаний, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 251–262.
31. Гришук В. Л. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної підготовки правоохоронців до виконання службово-бойових завдань з протидії контрабанді у районах здійснення операції об'єднаних сил / В. Л. Гришук, Е. А. Єрмоєнко, О. А. Бухтіяров // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції

об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 59–73.

32. Гришук В. Л. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної, функціональної підготовки студентів, курсантів і слухачів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів / В. Л. Гришук, Е. А. Єрьоменко // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 537–544.

33. Гришук В. Л. Службовий обов'язок та етичні цінності правоохоронців як результат виховання у системі бойового хортингу / В. Л. Гришук, Е. А. Єрьоменко, О. А. Бухтіяров // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 80–101.

34. Довгань Н. Бойовий хортинг як інструмент соціалізації студентів закладів вищої освіти / Н. Довгань, Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 177–186.

35. Єрьоменко В. Засоби профілактики основних стоматологічних захворювань у студентів, курсантів, спортсменів бойового хортингу та співробітників правоохоронних органів / В. Єрьоменко, Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 116–126.

36. Єрьоменко В. Е. Медичний контроль змагальної діяльності з бойового хортингу / В. Е. Єрьоменко, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 195–215.

37. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг – професійно-прикладний вид спорту правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрьоменко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Національна федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 203 с.

38. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг – виховна система школярів України / Е. А. Єрьоменко, О. М. Гречаний // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 240–251.

39. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг у системі професійної підготовки співробітників правоохоронних органів / Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 28–40.

40. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг як ефективний засіб військово-патріотичного виховання школярів і студентів / Е. А. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 31–39.

41. Єрьоменко Е. Бойовий хортинг як засіб оптимізації функціональної підготовки студентів і курсантів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів / Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 19–33.

42. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг як засіб професійно-психологічної підготовки співробітників правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрьоменко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Нац. федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 138 с.

43. Єрьоменко Е. Витоки та історія розвитку бойового хортингу в Україні і за кордоном / Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 55–70.

44. Єрьоменко Е. А. Виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом / Е. А. Єрьоменко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / Фізична культура і спорт». – 2019. – Вип. 10 (118). – 2019. – С. 49-56.

45. Єрьоменко Е. А. Виховна система бойового хортингу / Е. А. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2018. – Вип. 9. – С. 156–171.

46. Єрьоменко Е. А. Виховний потенціал бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрьоменко ; Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 360 с.

47. Єрьоменко Е. А. Виховний потенціал та філософська основа бойового хортингу / Е. А. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 147–157.

48. Єрьоменко Е. А. Військово-патріотичне виховання старшокласників засобами бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрьоменко, К. М. Кукушкін // К. : Паливода А. В., 2020. – 1110 с.

49. Єрьоменко Е. А. Військово-прикладний і бойовий хортинг у системі професійної підготовки допризовної молоді, військовослужбовців та правоохоронців / Е. А. Єрьоменко, С. С. Полторацький // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-

- 29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 527–533.
50. Єрмоєнко Е. Всесвітнє українське земляцтво та діаспора у сприянні розвитку бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 56–79.
51. Єрмоєнко Е. А. Значимість цінностей фізичної культури та основ здоров'я для студентів і курсантів, які займаються бойовим хортингом. *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. праць. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 11 (119) 19. С. 71–79.
52. Єрмоєнко Е. А. Кваліфікаційна система бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Національна федерація бойового хортингу України. – К. : ГС «НФБХУ», 2020. – 155 с.
53. Єрмоєнко Е. А. Комплексне використання потенціалу бойового хортингу для забезпечення національної безпеки України в умовах зовнішньої агресії / Е. А. Єрмоєнко // Актуальні проблеми забезпечення національної безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі : зб. тез IV наук.-практ. інтернет-конфе., 25-31 травня 2020 р., м. Ірпінь – м. Хмельницький / Мін-во фінансів України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Хмельницький : Науково-дослідний центр митної справи, 2020. – С. 18–23.
54. Єрмоєнко Е. А. Концепція розвитку бойового хортингу в системі освіти України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, ГС «Національна федерація бойового хортингу України. – К.: ГС «НФБХУ», 2020. – 122 с.
55. Єрмоєнко Е. Медико-біологічні та морфофункціональні особливості бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 112–121.
56. Єрмоєнко Е. Медико-фізіологічні чинники самоконтролю за фізичним навантаженням на тренуваннях з бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури студентів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 127–138.
57. Єрмоєнко Е. А. Методика викладання бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 890 с.
58. Єрмоєнко Е. А. Методичні плани навчально-тренувальної роботи з бойового хортингу : навч.-метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Ін-т модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2020. – 75 с.
59. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма з бойового хортингу для позашкільних навчальних закладів : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Ун-т ДФС України, [та ін.]. – К. : ПАЛИВОДА А. В., 2020. – 521 с.
60. Єрмоєнко Е. А. Наукове обґрунтування психолого-педагогічних умов виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом [Електронний ресурс] / Е. А. Єрмоєнко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / фізична культура і спорт /» – 2020. – Вип. 3(123). – С.47–56. – Режим доступу : [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.3\(123\).09](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.3(123).09).
61. Єрмоєнко Е. А. Організація тренувальної діяльності з бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 262 с.
62. Єрмоєнко Е. А. Основоположні принципи бойового хортингу. *Теорія і методика хортингу*: зб. наук. праць. К. : Паливода А. В. 2018. Вип. 9. С. 22–31.
63. Єрмоєнко Е. А. Особливості самовиховання в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 40–55.
64. Єрмоєнко Е. А. Особливості фізичної і психологічної підготовки та формування професійних якостей курсантів і працівників правоохоронних органів засобами бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 39–42.
65. Єрмоєнко Е. А. Правомірність застосування службово-прикладних прийомів фізичного впливу системи бойового хортингу в екстремальних умовах соціального характеру у межах необхідної самооборони / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 95–110.

66. Єрмоєнко Е. А. Психічні процеси в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 63–72.
67. Єрмоєнко Е. А. Робоча програма навчально-тренувальних занять з бойового хортингу : метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Ін-т модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2020. – 84 с.
68. Єрмоєнко Е. А. Система фізичного виховання спортсменів бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 187–205.
69. Єрмоєнко Е. А. Теоретико-методичні засади виховання наполегливості в молодших школярів у процесі занять бойовим хортингом : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Ін-т проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 191 с.
70. Єрмоєнко Е. А. Технічна підготовка спортсмена бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 652 с.
71. Єрмоєнко Е. Філософія бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 82–104.
72. Єрмоєнко Е. Формування фізичної культури та цінностей здорового способу життя студентської молоді як передумова спортивних успіхів у бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 261–274.
73. Єрмоєнко Е. А. Хортинг – виховна система особистості : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во фінансів України, Ун-т ДФС України. – К. : Паливода А. В., 2020. – 627 с.
74. Єрмоєнко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2014. – 1064 с.
75. Івашковський В. Психомоторика та психо-фізіологічні особливості підготовки спортсменів бойового хортингу / В. Івашковський, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 130–138.
76. Кукушкін К. М. Методика військово-патріотичного виховання школярів у процесі занять бойовим хортингом / К. М. Кукушкін, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 6–14.
77. Лях В. Інноваційні підходи у боротьбі «Лава на лаву» з учнями козацьких класів і спортсменів бойового хортингу / В. Лях, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 164–176.
78. Методика викладання бойового хортингу для студентів та курсантів закладів вищої освіти правоохоронної спрямованості / Е. Єрмоєнко, В. Чмелюк, В. Гришук, С. Бадьора. // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 196–219.
79. Національний професійно-прикладний вид спорту України – бойовий хортинг / Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк, В. Р. Біла, В. Л. Гришук, О. А. Бухтіяров // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 38–52.
80. Оптимізація функціональної підготовки курсантів та співробітників правоохоронних органів за методиками бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк, В. Р. Біла, В. Л. Гришук, О. А. Бухтіяров // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 62–80.
81. Остряньська О. Бойовий хортинг у впровадженні творчих здобутків передового регіонального педагогічного досвіду формування у старших дошкільників соціально-комунікативних умінь у театралізованій діяльності з використанням хортинг-ляльок / О. Остряньська, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 173–186.
82. Петрович Ж. Бойовий хортинг як засіб виховання патріотизму у школярів і студентів / Ж. Петрович, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 34–45.
83. Петрович Ж. В. Хортинг – школа сили і честі юного українця : метод. посіб. / Ж. В. Петрович, Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Мін-во молоді та спорту України, Нац. академія педагогічних наук України, Ін-т проблем виховання. – К. : Паливода А. В., 2016. – 544 с.
84. Принципи застосування прикладних прийомів бойового хортингу співробітниками правоохоронних органів / Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк, В. Л. Гришук, О. А. Бухтіяров, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 254–263.

85. Присяжнюк С. Бойовий хортинг та проблема активного відпочинку спортсменів у різні вікові періоди / С. Присяжнюк, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 206–218.
86. Психологічні та соціальні основи виховання особистості у системі бойового хортингу / Н. Зубалій, М. Зубалій, Е. Єрмоєнко, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 122–129.
87. Пустолякова Л. Бойовий хортинг у системі навчання фізичних вправ загального розвитку та спеціально-підготовчих вправ на заняттях з фізичного виховання у закладах вищої освіти / Л. Пустолякова, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 187–195.
88. Рудей Д. Ю. Бойовий хортинг у комплексі виховних засобів спортсменів шкільного віку / Д. Ю. Рудей, О. М. Гречаний, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 334–343.
89. Силова підготовка школярів 14-17 років на уроках фізичної культури з елементами бойового хортингу / Е. Єрмоєнко, С. Болтівець, І. Суліма, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 158–165.
90. Сичов С. Бойовий хортинг та особливості оптимізації управління атлетичним тренуванням у процесі спортивної діяльності / С. Сичов, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 219–225.
91. Степура Т. М. Бойовий хортинг як засіб формування специфічних психічних властивостей співробітників правоохоронних органів / Т. М. Степура, Е. А. Єрмоєнко, О. В. Буток // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 173–188.
92. Тішин А. В. Застосування прийомів бойового хортингу при вдосконаленні навчання у вищих освітніх установах правоохоронних органів України / А. В. Тішин, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 296–305.
93. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг у підрозділах державної митної служби для підготовки співробітників до протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил на сході України / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 7–25.
94. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг як чинник навчання і професійної підготовки курсантів закладів вищої освіти правоохоронної спрямованості / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 8–23.
95. Шаповалов Б. Б. Перспективи розвитку бойового хортингу як засобу підготовки військовослужбовців правоохоронних органів військової структури до дій з ризиком для життя та здоров'я / Б. Б. Шаповалов, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 315–322.
96. Bukhtiyarov, O. A., Yeromenko, E. A., Butok, O. V., Yeromenko, V. E. (2018). *Boyovy khortyng – systema natsionalno-patriotichnoho vykhovannia ditey ta molodi* [Combat horting is a system of national-patriotic education of children and youth]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortynghu*. Issue 9 (pp. 61–70). Kyiv: Palyvoda A. V.
97. Gryshchuk, V. L., Yeromenko, E. A., Bukhtiyarov, O. A. (2020). *Boyovy khortyng yak zasib profesiyno-prykladnoi pidgotovky pravookhorontsiv do vykonannia sluzhbovo-boyovykh zavdan z protydii kontrabandi u rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl* [Combat horting as a means of professional and applied training of law enforcement officers to perform combat missions to combat smuggling in the areas of the Joint Forces Operation]. *Protydiya Nezakonnomu peremishchenniu tovariv v rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl : tezy dop. nauk.-prakt. seminaru (15 travnia 2020 roku)*. Irpin. Universytet DFS Ukrainy. P. 59–73.
98. Bila, V. R., Yeromenko, E. A., Gryshchuk, V. L., Bukhtiyarov, O. A. (2019). *Boyovy khortyng u program navchannia i profesiyno-prukladnoi pidgotovky kursantiv pravookhoronnykh spetsialnosteri zakladiv vyshchoi osvity Ukrainy* [Combat horting in the program of training and professional and applied training of cadets of law enforcement specialties of higher education institutions of Ukraine]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortynghu*. Issue 11 (pp. 6–19). Kyiv: Palyvoda A. V.
99. Chmeliuk, V. V., Yeromenko, E. A., Bondarchuk, V. V. (2020). *Boyovy khortyng u pidrozdilakh derzhavnoi mytnoi sluzhby dlia pidhotovky spivrobitynkiv do protydii nezakonnomu peremishchenniu tovariv u rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl na skhodi Ukrainy* [Combat horting in the units of the State Customs Service to prepare employees to combat the illegal movement of goods in the areas of the Joint Forces Operation in eastern Ukraine]. *Protydiya Nezakonnomu peremishchenniu tovariv v rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl : tezy dop. nauk.-prakt. seminaru (15 travnia 2020 roku)*. Irpin. Universytet DFS Ukrainy. P. 7–25.

Tymchyk M. V., Yeromenko E. A., Bila V. R.

Combat horting and education of students

***Abstract.** The article reveals the content and purpose of educating the personality of schoolchildren, students, adults, in particular, athletes of combat horting in accordance with modern conditions of society. Fundamental definitions are formulated, the basic principles of personality education by means of combat horting, their interdependence and systematization, priority directions of realization are determined. The means of theoretical and methodical elaboration of the problem are established and the necessity of improvement of the system of education of schoolchildren and students in the context of the Concept of national-patriotic education of youth is substantiated. The possibility of introducing a methodical system into combat educational horting, which promotes the conscious assimilation of national-patriotic values by future defenders of Ukraine, has been proved. Moral education combines the principles and norms of universal morality and national moral value. The article reveals the essence of the concepts of patriotism, patriotic feelings as a reflection of the conscious careful attitude of Ukrainian citizens of any nationality to the state, native land in which you live, which we understand as an integrative quality of the subject - a combat horting athlete, which provides emotionally positive attitude to themselves as individuals and to the Motherland, responsible activity, conscious attitude to their native land, the desire to master the language as the most important value of their people, the ability to realize themselves as part of the Ukrainian people. The main qualities of character that are brought up by means of combat horting are described.*

***Key words:** combat horting, educational system, education, physical culture, basics of health, schoolchildren, higher pedagogical education, national-patriotic education, students, future defenders of Ukraine, principles of education, educational tasks, sports, national sport, physical training, Ukrainian nation, the will to win.*

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ У МЕТОДИКАХ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИЛОВИХ ЯКОСТЕЙ СПОРТСМЕНІВ РІЗНИХ ВІКОВИХ ГРУП

Зверєв А. В.,

Єрмоєнко Е. А.,

Тішин А. В.

Університет ДФС України, м. Київ

***Анотація.** У статті показано значення високого рівня розвитку фізичних якостей для досягнення значних змагальних результатів у бойовому хортингу. Фізична підготовка представлена як важлива складова частина системи спортивної підготовки. Автором описана методика розвитку силових якостей у бойовому хортингу в залежності від етапу та періоду спортивної підготовки. Показані фізіологічні основи прояву силових якостей в спортивних єдиноборствах. Наведені комплекси тренувальних вправ складені з урахуванням принципів спортивного тренування; загально прийнятої методики підвищення рівня функціональної підготовленості в спорті вищих досягнень; власного досвіду підготовки спортсменів в ударних і комплексних єдиноборствах. Розкриті поняття, які застосовуються для описання методології та методики багаторічної підготовки в бойовому хортингу: „система спортивної підготовки“, „загальна та спеціальна фізична підготовка“, „фізичні якості“, „силова підготовка“. Методика силової підготовки в бойовому хортингу викладена в якості закономірно сформованого комплексу методів, методичних прийомів, тренувальних засобів спрямованих на підвищення силових можливостей спортсмена з точною відповідністю до вимог змагальної діяльності.*

***Ключові слова:** бойовий хортинг, методика, фізичні якості, силова підготовка, тренувальні вправи, підготовчий період, змагальна діяльність, тренувальний процес, фізичний гарт, патріотичне виховання, змагальні розділи.*

Актуальність наукового дослідження. Потужний розвиток національного професійно-прикладного виду спорту – бойовий хортинг, який відбувається протягом останніх років в Україні та у багатьох регіонах світу, зумовлює підвищену увагу фахівців із єдиноборств до цього культурного феномену [1–11; 18–31]. Гармонійне поєднання методичних підходів до фізичного виховання молоді, притаманних для традиційної української культури з новітніми педагогічними технологіями створюють потужний механізм впливу на фізичний та духовний розвиток сучасної людини. Комплексний позитивний вплив на фізіологічний та психологічний стан спортсменів, методики підготовки в бойовому хортингу – є особливо цінним в наш час, що нормалізує величезне інформаційне та емоційне навантаження на нервову систему.

НАШІ АВТОРИ

- Антоненко Сергій Анатолійович** кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, майстер спорту України
- Бабурнич Сергій Антонович** віце-президент Національної федерації бойового хортингу України, президент Дніпропетровської обласної федерації бойового хортингу, майстер спорту України з хортингу
- Бадьора Сергій Миколайович** кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України,
- Біла Вікторія Русланівна** кандидат юридичних наук, доцент, заступник начальника з навчально-методичної роботи Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, підполковник податкової міліції
- Брухно Юрій Сергійович** старший інспектор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, лейтенант податкової міліції, майстер спорту України з хортингу
- Бобік Семен Петрович** заступник начальника з виховної роботи Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України
- Боднарчук Олег Григорович** доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри господарського права та процесу Навчально-наукового інституту права Університету державної фіскальної служби України
- Бондарчук Віталій Вікторович** заступник начальника факультету з організаційної роботи Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, кандидат юридичних наук, полковник податкової міліції
- Боровець Наталія Олександрівна** інспектор відділу виховної роботи Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України
- Буток Олена Володимирівна** старший викладач кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, підполковник податкової міліції, майстер спорту України
- Бухтіяров Олексій Анатолійович** кандидат юридичних наук, заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, підполковник податкової міліції, майстер спорту України, учасник бойових дій

Вехтєв Валерій Валерійович	президент Кіровоградської обласної федерації бойового хортингу, майстер спорту України з хортингу, учасник бойових дій
Ганчева Владислава Ігорівна	співробітник відділу наукового та навчально-методичного забезпечення змісту позашкільної освіти та виховної роботи ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства освіти і науки України
Гарбовський Леонід Антонович	доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, кандидат юридичних наук, доцент
Гречаний Олександр Миколайович	учитель-методист фізичної культури Київської інженерної гімназії, перший віце-президент Національної федерації бойового хортингу України, майстер спорту України з хортингу
Грищук Віктор Леонідович	кандидат юридичних наук, начальник кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, підполковник податкової міліції, майстер спорту України з хортингу, учасник бойових дій
Деревянко Вікторія Василівна	завідуючий сектором наукового та навчально-методичного забезпечення змісту суспільної, громадської та технологічної освіти ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства освіти і науки України, майстер спорту України з хортингу
Деркач Оксана Вікторівна	провідний фахівець кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України
Єрмоєнко Вероніка Едуардівна	майстер спорту України з хортингу, студентка Національного медичного університету імені О. О. Богомольця та військової кафедри Всеукраїнської військової медичної академії, студентка Навчально-наукового інституту спеціальної фізичної і бойової підготовки та реабілітації Університету державної фіскальної служби України, член національної збірної команди України з хортингу, чемпіонка України з хортингу.
Єрмоєнко Едуард Анатолійович	кандидат педагогічних наук, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, член кафедри ЮНЕСКО «Превентивна освіта і соціальна політика», Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, майстер спорту України міжнародного класу, Заслужений тренер України, президент Всесвітньої федерації бойового хортингу, учасник бойових дій
Зверєв Антон Віталійович	інспектор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету ДФС України, майстер спорту України, капітан податкової міліції

Полторацький Сергій Сергійович	начальник медичної служби Міністерства оборони України, президент Національної федерації військово-прикладного хортингу України, майстер спорту України з хортингу
Рамазанова Уляна Василівна	старший інспектор з особливих доручень відділу спеціалізованої та професійної підготовки фахівців з фінансових розслідувань Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, підполковник податкової міліції
Рудей Дмитро Юрійович	директор Київської інженерної гімназії, учитель-методист
Сидоренко Олексій Миколайович	кандидат економічних наук, начальник навчального відділу Університету державної фіскальної служби України, кандидат у майстри спорту України з хортингу
Степура Тетяна Миколаївна	провідний фахівець Навчально-наукового інституту спеціальної фізичної і бойової підготовки та реабілітації Університету державної фіскальної служби України, кандидат у майстри спорту України з хортингу
Тимчик Микола Валерійович	кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри футболу Національного педагогічного університету імені Миколи Драгоманова, науковий співробітник лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України, майстер спорту України з хортингу
Тішин Андрій Володимирович	старший викладач кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, майстер бойового хортингу
Федорченко Тетяна Євгенівна	доктор педагогічних наук, професор, старший науковий співробітник, головний науковий співробітник Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України, кандидат у майстри спорту України з хортингу
Чмелюк Василь Васильович	кандидат юридичних наук, проректор з питань підготовки кадрів податкової міліції – начальник Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, полковник податкової міліції, учасник бойових дій
Шаповалов Борис Борисович	кандидат психологічних наук, доцент, президент Міжнародної федерації поліцейського хортингу, президент Федерації поліцейського хортингу України, віце-президент Національної федерації бойового хортингу України

Наукове видання

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

(українською, російською та англійською мовами)

*Матеріали міжнародної
науково-практичної конференції*

14-15 липня 2020 р., м. Ірпінь, Університет ДФС України

Частина 2

Колектив авторів
Друкується в авторській редакції

Упорядник: Е. А. Єрмоменко

Підписано до друку 29.08.2020 р.
Формат 84x108/16
Умов. друк. арк. 91,56

Папір офсетний
Друк офсетний
Гарнітура Times

Зам. № 0238
Наклад 50 пр.

Підготовлено до друку Видавничо-поліграфічним центром Університету ДФС України.
08205, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, Україна.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції (серія ДК № 5104 від 20.05.2016 р.)

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ